

Дев'ятков Юрій Володимирович
Начальник відділу контрольно-перевірочної роботи юридичних осіб
ГУ ДПС у Тернопільській області

ПОДАТОК З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ЯК ФІСКАЛЬНИЙ ТА РЕГУЛЮЮЧИЙ ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕРОЗПОДІЛУ КОШТІВ АКТИВНО ЗАЙНЯТОГО НАСЕЛЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Соціально-економічний розвиток України в контексті інтеграції у європейське співтовариство, повинен бути направлений на розвиток усіх державних інститутів, в тому числі й податкової системи. Податкова система країни повинна бути приведена у відповідність до пріоритетів державної політики соціально-економічного розвитку, забезпечення достатнього обсягу сукупних податкових находжень у бюджеті усіх рівнів. З огляду на це, одним з основних пріоритетних напрямів є реформування і подальшого вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб, а також пошук шляхів зростання фіскального й регулюючого потенціалу цієї групи податків.

Виконання державою конституційних функцій вимагає наявності в бюджеті певних коштів, частина яких формується за рахунок податків з доходів фізичних осіб, отриманих ними у процесі трудової діяльності. Тому однією із складових системи оподаткування є система оподаткування фізичних осіб, яку необхідно розглядати як сукупність законодавчо встановлених на території України податків і зборів та платежів до бюджетів різних рівнів та державних цільових фондів.

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – загальнодержавний податок, що справляється з доходів фізичних осіб (громадян — резидентів) і нерезидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні.

В сучасній економічній теорії оподаткування фізичних осіб розглядається як важливе фінансове джерело не тільки наповнення державного бюджету, а і як один з інструментів регулювання соціально-економічного розвитку країни.

Місце і роль податку на доходи фізичних осіб (так як і всіх податків в цілому) у структурі інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку визначається перш за все станом економічної системи. Однак, на даний час делегуючи податковій системі тільки завдання отримання і зосередження в руках держави фінансових ресурсів, тобто використання системи оподаткування виключно як інструменту фіскальної та регулюючої політики, держава ризикує в майбутньому втратити можливі джерела доходів, якщо не враховувати думку платників податків на дестимулюючі ефекти оподаткування.

ПДФО виступає, як спосіб розподілу і перерозподілу доходів між активно зайнятим населенням внаслідок чого здатний стимулювати або навпаки стримувати попит на товари та послуги тобто в цілому на економіку країни. Тому у процесі формування дохідної частини бюджету необхідно встановити оптимальні пропорції у співвідношенні надходження податку на доходи фізичних осіб, зокрема доцільно збільшити частку, що спрямовується до місцевих бюджетів. Це зумовлене необхідністю посилення ролі регіонів у проведенні соціально-економічних реформ. У таких країнах Європи, як Болгарія, Кіпр, Естонія, Греція, Латвія, Норвегія, Румунія, податок з доходів фізичних осіб належить до місцевих податків, а в Бельгії, Данії, Фінляндії, Швеції та Швейцарії органи місцевого самоврядування самостійно визначають ставки, за якими будуть оподатковуватися доходи громадян.

Податки (в тому числі і ПДФО) є однією з найважливіших фінансових категорій. Історично – це найдавніша форма фінансових відносин між державою і членами суспільства. Саме виникнення держави спричинило і появу платежів та внесків до державної скарбниці для фінансового забезпечення виконання державою її функцій. Спочатку ці внески провадились у натуральній формі, а з розвитком товарно-грошових відносин відбувся поступовий перехід до грошової форми оподаткування.

Фіскальна функція податків передбачає наповнення доходної частини бюджетів різних рівнів для задоволення потреб суспільства. Основна ознака

цієї функції – її стабільність, що дозволяє формувати надходження податків до бюджету на постійних, стабільних засадах.

Фіскальна функція податку проявляється не тільки у сфері державного регулювання соціально-економічних процесів з допомогою ПДФО, а й у сфері суб'єктивно-ринкових відносин, тобто як діяльність активно зайнятого населення, які свідомо спрямовують свій потенціал на досягнення кращих реальних економічних цілей в умовах діючої системи оподаткування за рахунок перерозподілу коштів на різні економічно ефективні напрямки розвитку економіки [23].

Фіскальна функція є досить важливою для характеристики ПДФО, його суспільного призначення. Для здійснення цієї функції важливе значення має постійність і стабільність надходження коштів.

Регулююча функція податків знаходить свій вияв у диференціації умов оподаткування. Стягуючи податки, держава завжди впливає на поведінку економічних суб'єктів – фізичних і юридичних осіб. Держава може встановлювати різні умови оподаткування для різних категорій платників, для здійснення одних і тих самих видів діяльності на окремих територіях. Конкретні умови оподаткування можуть або сприяти, або перешкоджати концентрації виробництва і капіталу [1, с.27].

Список використаних джерел:

1. Лайко П. А. Фіскальна роль оподаткування доходів фізичних осіб і напрями її зміцнення. *Економіка, менеджмент, агробізнес*, 2010. №1-2.Т.2. С. 101-105.
2. Атамчук О.В. Регулююча функція податків та регуляторний потенціал податкової системи. *Економічна наука*, 2009.№10. С. 26-29.